

Разом із великою кількістю досить традиційних, шаблонних метафор, що характеризують політичні процеси в американському суспільстві, на сторінках французької преси, що висвітлює президентські вибори у США 2012 року, зустрічаються досить несподівані метафори, наприклад, ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА – ЦЕ РЕЛІГІЯ, що може бути пояснене високою популярністю концепту «релігія» в американському суспільстві. Так, метафори *litanie* та *paradis des retraités* представляють перегони як довгий, нудний процес, схожий на нескінченну церковну службу, а кандидати, залежно від рейтингів або добрих чи поганих вчинків можуть бути зараховані до «райського» або «пекельного» табору:

- *Les républicains croyaient qu'en temps de crise il leur fallait un gestionnaire ayant réussi dans les affaires pour battre Barack Obama. La litanie des faux pas de Romney pousse aujourd'hui l'Amérique à s'interroger : Romney est-il capable d'être président ?* (Le Figaro, 20/09/2012)

- *Chèque obligatoire pour Mitt Romney au paradis des retraités.* (Le Monde, 30/08/2012)

Наведений у цій роботі матеріал свідчить про те, що у французькій пресі під час висвітлення президентської кампанії у США 2012 року була широко використана метафорична оцінка з метою характеристики лідерів передвиборчих перегонів, представляючи їх як непримиримих ворогів або спортивних спаринг-партнерів, а процес передвиборчих перегонів – як військову кампанію, спортивні змагання або нестабільне природне середовище чи навіть хворий організм. Розглянута у статті політична метафора виявляється потужним засобом впливу як на електорат, так і на політичні уподобання пересічних громадян, а надбання сучасної когнітивної науки дозволяють розглядати асоціативний механізм метафоричного оцінювання у термінах фреймових моделей з переносом інформації з вихідної сфери-донора на сферу-мішень та формування нових знань. Проаналізований матеріал підтверджує думку про універсальність військової, спортивної, антропоморфної та природоморфної метафори у політичному дискурсі більшості країн світу, в той час як релігійна метафора стала специфічною для американської спільноти.

Резюмуючи сказане, можна окреслити такі **перспективи** для подальшого дослідження, як зіставне вивчення метафоричних моделей у політичних дискурсах різних країн з метою виявлення національної специфіки.

Література

- Баранов А. Н. Политическая метафорика публицистического текста: возможности лингвистического мониторинга / А. Н. Баранов // Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования. М., 2003. – Режим доступу: <http://evartist.narod.ru/text12/01.htm> Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон // Теория метафоры – М.: Прогресс, 1990. – С. 387–416. Современная политическая коммуникация: Учебное пособие / [отв. ред. А.П. Чудинов] – Урал. гос. пед. ин-т. – Екатеринбург, 2009. – 292 с. Стрельников А.М. Метафорическая оценка политического лидера в дискурсе кампании по выборам президента в США и России : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / А. М. Стрельников. – Екатеринбург, 2005. – 177 с. Филиппова Н.Б. Спортивная метафора как сублимация военной метафоры / Н.Б. Филиппова // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена, 2011. – №130 – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/sportivnaya-metafora-kak-sblimatsiya-voennoy-metafory-na-materiale-politicheskoy-kommunikatsii> Чудинов А.П. Зарубежная политическая метафорология: Монография / Э.В. Будаев, А.П. Чудинов – Урал. гос.пед. ун-т. – Екатеринбург, 2008. – 248 с. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: Монография / Е. И. Шейгал. – Волгоград: Перемена, 2000. – 368 с. Malone C. The Sport of Politics / С. Malone. – Режим доступу: http://www.pbs.org/inthemix/shows/show_politics5.html

УДК: 811.111:001.891:311.21

ШЕВЧУК О.В.

(Запорізький національний університет)

ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ У ДОСЛІДЖЕННІ ПОСЕСИВНО-СУБСТАНТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглядається функціонування посесивно-субстантивних конструкцій у сучасній англійській мові за допомогою статистичних методів.

Ключові слова: комунікативно-функціональний підхід, посесивно-субстантивні конструкції статистичні методи, частота, вживаність.

Шевчук О.В. Использование статистических методов в исследовании посесивно-субстантивных конструкций в современном английском языке.

Ключевые слова: коммуникативно-функциональный подход, посесивно-субстантивные конструкции, статистические методы, частота, употребительность.

Shevchuk O.V. The use of the statistical methods in the research of the possessive-substantive constructions in modern English.

Key words: communicative-functional approach, possessive-substantive constructions, statistical methods, frequency, use.

Метою даної статті є розгляд проблеми використання статистичних методів у процесі дослідження посесивно-субстантивних конструкцій сучасної англійської мови. Поставлена мета реалізується через розв'язання наступних **завдань**: дослідити вживання комунікативно-функціонального підходу у сучасних лінгвістичних дослідженнях, проаналізувати проблеми, які пов'язані з функціонуванням посесивно-субстантивних конструкцій сучасної англійської мови та вживанням статистичних методів для систематизації і узагальнення лінгвістичного матеріалу, а також для якісної інтерпретації результатів дослідження.

Об'єктом дослідження є посесивно-субстантивні конструкції сучасної англійської мови.

Предметом дослідження є статистичні методи, і які використовуються для систематизації і узагальнення лінгвістичного матеріалу.

У наші дні розмежування мови і мовлення простежується тією чи іншою мірою в більшості лінгвістичних робіт. У деяких з них висловлюються і детально аналізуються різноманітні точки зору. Як відомо, мова (система засобів виявлення) і мовлення (комунікативна реалізація цих засобів) є нерозривною єдністю. Ю.М. Скребнев відносить до першої частини цієї дихотомії словниковий склад і сукупність правил змін і сполучення слів, а в поняття «мовлення» включає комунікативні процеси (усні та письмові) і їх продукт. [Скребнев 1985, с. 22]. Постійна безперервна взаємодія і взаємозв'язок цих двох частин виявляється у тому, що якісні ознаки мовних одиниць безпосередньо пов'язані з їх кількісним розподілом у мовленні: якому-небудь зрушенню в структурі мови обов'язково передують зміна в мовленні. Вагомий вплив на систему мовлення спричиняє спосіб функціонування мови. Усне мовлення володіє системою, відмінною від тієї, яка характеризує письмове мовлення.

Двонаправлений характер взаємодії мови і мовлення визначає тотожність аналізу. Цей аналіз повинен відображати результати багатовікового функціонування мови в найрізноманітніших сферах спілкування, сукупність яких і складає типове єдине ціле. Тому у сучасній лінгвістиці з'явився комунікативно-функціональний підхід, який може реалізовуватися в різних формах, особливо у морфології.

Такий підхід збігається з розумінням мови як організму, що цілісно розвивається [Конєцкая 1998, с. 25; Рузін 1996, с. 43]. Структура і функція мови обумовлені мобільною сукупністю наступних чинників:

- лінгвальних, що відображають іманентні мовні закономірності;
- екстралінгвальних, обумовлених об'єктивною природою реальності, що відображається в думці і мові;
- концептуальних, пов'язаних із закономірностями рефлексорної діяльності мислення, а також матеріалізацією елементів мови в часі і просторі.

Один з проявів комунікативно-функціонального підходу є концепція інтенціонального використання граматичних форм [Бондарко 1994, с. 34; Бондарко 1996, с. 29]. Л.А. Брусенская, Л.В. Курочкина вважають, що увага до феномена інтенціональності визначається багатьма чинниками, зокрема, неефективністю розгляду семантичних процесів поза зв'язком з аналізом сприйняття вислову, розуміння і вживання мовних засобів» [Брусенская, Курочкина 2001, с. 34]. Поняття інтенції й інтенціональності є центральними в сучасних лінгвістичних працях, що досліджують мовну діяльність.

О.В. Бондарко застосував поняття інтенціональності до граматичних категорій різних частин мови: «...Кажучи про інтенціональність по відношенню до граматичної категорії слова,

ми маємо на увазі зв'язок семантичних функцій граматичних форм з намірами того, хто говорить, з комунікативними цілями мовленнєво-мисленнєвої діяльності, здатність змісту, вираженого даною формою (у взаємодії з її оточенням, тобто середовищем), бути одним з актуальних елементів мовленнєвого значення» [Бондарко 1994, с. 37]. Граматична форма може бути використана інтенціонально і неінтенціонально.

Маючи намір здійснити акт комунікації, мовець ставить перед собою завдання досягти поставленої мети. Комунікативний акт, таким чином, виступає «...не як самоціль, а як засіб досягнення якоїсь особистісно-значущої мети. Проте, шлях до вирішення позамовної мети лежить через мовну мету – адекватний вибір й аранжування мовного матеріалу для якомога повнішого вираження своєї інтенції у даних ситуативних умовах. Для досягнення цієї мети використовуються як вибір окремих засобів мови, так і їхнє комбінування між собою» [Левицький 1999, с. 10]. Оскільки об'єктом нашого дослідження є посесивно-субстантивні конструкції, ми можемо припустити, що форма родового відмінка іменника в досліджуваному матеріалі використана інтенціонально і перевірити цю гіпотезу за допомогою статистичних методів.

А. Ейнштейн стверджував, що «...Мова є впорядкованою і доступною для пізнання сутністю, системно-структурним формуванням» [Эйнштейн 1967, с. 85]. Наявність постійного, а не змінного складу мовних одиниць, а також зв'язок між мовними одиницями проти безладної і хаотичної їх взаємодії – це ті чинники, які не тільки дозволяють використовувати математико-статистичні методи, але й обумовлюють необхідність їх використання у лінгвістичних дослідженнях.

М.П. Кочерган зазначає, що «...оскільки мова – це ймовірнісна, а не жорстко детермінована система, то для її пізнання квантитативні методи, пов'язані з дослідженням частотних, імовірнісних, градуальних та інших нелогічних характеристик, не тільки бажані, але й необхідні» [Кочерган 2003, с. 15]. Встановлення статистичних характеристик вносить «...не тільки ясність, чіткість і однозначність у трактування тих або інших мовних явищ» [Тамбовцев, Хомицька 1993, с. 107]. Вони дають можливість зробити важливі теоретичні висновки, що стосуються закономірностей функціонування мовної системи в цілому.

За словами В.І. Перебийніс, «...мова і мовлення підкоряються статистичним законам» [Перебийніс 2001, с. 3]. Першою підставою для цього твердження є те, що мова являє собою надзвичайно складну систему дискретних одиниць, які, як і великі дискретні одиниці будь-якої природи, можуть мати кількісні характеристики. Ці кількісні характеристики властиві одиницям усіх рівнів мовної системи.

Також автори монографії «Статистичні параметри стилів» стверджують, що використання математичних прийомів при систематизації і узагальненні лінгвістичного матеріалу в поєднанні з якісною інтерпретацією результатів дослідження дає лінгвістам можливість проникнути в таємниці будови мови [Перебийніс, с. 183]. В.В. Левицький вважає, що статистичні методи є ефективним інструментом аналізу мови і мовлення: «...Сьогодні навряд існують сумніви в тому, що мова володіє і якісними, і кількісними ознаками, і що різні властивості мови можуть вивчатися різними методами. Є такі дослідження, де відповіді на поставлені питання можна отримати тільки за допомогою квантитативних методів» [Левицький 2004, с. 3, 9]. Тому у нашому дослідженні використаний апарат структурно-імовірнісного аналізу, який був застосований у ряді досліджень, і який є одним із різновидів статистичного аналізу (Андреев, Ефремов, Левицький, Перебийніс, Малімон).

У сучасному мовознавстві існує декілька процедур розподілу слів за ознакою «частота». Найпоширенішою є класифікація лексики на основі абсолютної і відносної частоти вживання слова, на основі його рангування. Мінімально необхідною характерною величиною дослідниками вважається абсолютна частота вживаності лексичної одиниці в корпусі досліджуваних текстів. Спроби дати класифікацію лексики на основі абсолютної частотності робляться ученими по-різному, наприклад, шляхом виділення шкали частот, хоча іноді важко визначити, де саме проходить межа між цими зонами.

Як зазначає у своїй кандидатській дисертації Л.К.Малімон, «...Частота є найважливішим

параметром розмежування функціональних характеристик слів, які належать до однієї лексико-семантичної групи» [Малімон 1999, с. 5]. В даному дослідженні ми проаналізували частоту вживання іменників у формі родового відмінка в посесивно-субстантивних конструкціях в різних функціональних стилях і типах тексту британського й американського національних варіантів сучасної англійської мови.

Дж. Дьюї була вперше помічена і описана така закономірність: невелика група високочастотних одиниць складає ядро досліджуваного масиву, тоді як велика група низькочастотних одиниць знаходиться на периферії. На його думку між цими підмножинами, знаходиться перехідна зона, у якій відмінність між ядерними і периферійними елементами стерта. При цьому із зменшенням частоти збільшується кількість одиниць, які знаходяться в одному і тому ж інтервалі [Dewey 1950, р. 187]. Оскільки використання абсолютних показників частотності робить неможливим зіставлення даних, одержаних на основі вибірок різного обсягу, лінгвісти правомірно, на наш погляд, вважають за доцільне оперувати поняттям «відносна частота» (тобто відношенням абсолютної частоти до загального обсягу вибірки).

З огляду на особливості функціонування одиниць мови в англійському тексті вирішальне значення набуває характер вибірки. При формуванні такої вибірки важливо враховувати, на нашу думку лінгвальну однорідність, під якою розуміється: – однорідність мови; – хронологічна однорідність; – функціонально-стилістична однорідність; – однорідність жанру; – тематична однорідність.

У процесі нашого аналізу було відібрано твори художньої прози британських і американських авторів, а також британські та американські газети та журнали кінця ХХ – початку ХХІ століть. Тексти хронологічно охоплюють лінгвістичний період, що відповідає часу активної діяльності двох поколінь, а це визначає основні особливості мови.

Середня частотність форм родового відмінка у посесивно-субстантивних конструкціях є середнім арифметичним варіантом випадкової величини. Ми оперуємо поняттям вибіркової сукупності, яка відображає генеральну сукупність за допомогою статистики. Крім середньої величини, обчислювалися оцінки достовірності – абсолютне квадратичне відхилення (АКВ) і відносне квадратичне відхилення (ВКВ).

АКВ обчислювалося за формулою:

$$G_M = K \frac{(X_{cp.} - X_i)}{n(n-1)}$$

де n - кількість вибірок.

ВКВ обчислювалося за формулою:

$$ВКВ = \frac{АКВ \cdot 100\%}{X_{cp.}}$$

Для покращення оцінок достовірності застосовувалося подвійне усереднювання.

Аналіз класів слів, що виявляються на основі тих або інших узагальнених ознак усередині таких найбільш крупних таксонів, як частини мови, приводить до виділення угруповань з різними якісними і кількісними характеристиками [Мурашов 1999, с. 57]. З одного боку, в рамках кожної повнозначної частини мови виявляються категорії, що знаходять своє вираження в структурі мови в спеціальній системі, сукупності форм, тобто формальних засобів, створюючи закритий клас. У своєму дослідженні ми аналізуємо міру вживаності іменників у родовому відмінку трьох основних лексико-семантичних класів, а саме конкретних, абстрактних і збірних, які входять до складу посесивно-субстантивних конструкцій.

Якщо корелят конкретного імені існує незалежно від мови і є онтологічно самостійним, то корелят абстрактного імені – об'єкт ідеальний, повністю залежний від мови [Чернейко 1996,

с. 127]. Онтологія абстрактного імені, тобто спосіб його існування як акустико-семантична єдність в ментальному просторі, визначається його гносеологією – ступенем пізнання індивідуумом складних модусів дійсності, субститутом яких є абстрактне ім'я.

У зіставленні дискретних і недискретних назв передається не тільки специфіка реальних об'єктів позамовної дійсності – обчислюваних і необчислюваних предметів, але також і особливості граматичного оформлення назв маси, речовин тощо [Матузна 1990, с. 35]. Необчислювані і обчислювані значення іменників зазвичай розглядаються дослідниками як лексико-семантичні варіанти одного слова [Матвіяс 1974, с. 25]. Ми поділяємо цю точку зору.

Ми дослідили вживання іменників, які входять до складу посесивно-субстантивних конструкцій, і належать до трьох основних семантичних класів: конкретні іменники, абстрактні та збірні. Дослідження здійснювалося на прикладі трьох типів тексту, а саме: мовлення автора (МА), мовлення персонажів (МП) стилю художньої літератури та публіцистичний текст газетно-публіцистичного стилю (ПТ).

Для того, щоб отримати більш чітку наявну картину, яка ілюструє вживання іменників трьох основних семантичних класів у формі родового відмінка у посесивно-субстантивних конструкціях, а також, головним чином, для того, щоб порівняти їх міру вживаності у різних типах тексту та узагальнити результати дослідження, ми склали наступну таблицю:

Таблиця: Міра вживаності основних семантичних класів у родовому відмінку в різних типах тексту (середньотекстова)

Тип тексту	Семантичний клас	Міра вживаності
МА	конкретні	0,280
МП	конкретні	0,118
ПТ	конкретні	0,268
МА	абстрактні	0,110
МП	абстрактні	0,038
ПТ	абстрактні	0,205
МА	збірні	0,088
МП	збірні	0,010
ПТ	збірні	0,255

Як показують отримані дані, міра вживаності *конкретних* іменників вища за міру вживаності *абстрактних* і *збірних* іменників у родовому відмінку. Це – цілком природно, оскільки конкретні іменники загалом частіше вживаються в родовому відмінку, ніж абстрактні і збірні, тому що їх значну частину складають назви істот. Разом з тим отримані дані свідчать про варіювання кожного семантичного класу в різних стилях і типах тексту. У конкретних іменників найбільша міра вживаності в мовленні автора стилю художньої літератури, найменша – у мовленні персонажів того ж стилю. Підвищена міра вживаності *конкретних* іменників у мовленні автора, пояснюється широкою вживаністю іменників на позначення істот у характеристиках персонажів.

Згідно результатів дослідження можна зробити наступні **висновки**, що неможливо систематизувати і узагальнити результати дослідження лінгвістичних явищ без використання ефективних статистичних методів, які дають змогу якісно інтерпретувати отримані результати. Це підтверджує аналіз функціонування посесивно-субстантивних конструкцій в сучасній англійській мові, який демонструє вживаність іменників трьох основних семантичних класів (конкретних, абстрактних та збірних) у формі родового відмінка, що входять до їх складу на прикладі різних типів тексту і функціональних стилів.

Дослідження може бути продовжено на матеріалі інших функціональних стилів і типів тексту та національних варіантів.

Література

Бондарко А.В. К проблеме интенциональности в грамматике (на материале русского языка) / А.В. Бондарко // Вопросы языкознания. – 1994. – №2. – С. 33-38. Бондарко А.В. Проблемы грамматической семантики и русской аспектологии / А.В. Бондарко. – СПб., 1996. – С.20-29. Брусенская Л.А. Интенциональное использование грамматических форм существительного в современном русском языке / Л.А. Брусенская, Л.В. Курочкина // Филологические науки. – 2001. – №1. – С. 32-37. Конечкая В.П. Аксиомы, закономерности и гипотезы в лексикологии / В.П. Конечкая // Вопросы языкознания. – 1998. – №2. – С. 22-37. Левицкий В.В. Квантитативные методы в лингвистике / В.В. Левицкий– Черновцы: Рута, 2004. – 190с. Малімон Л.К. Системні функціональні характеристики іменників на позначення часу в сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Л.К. Малімон. – Київ, 1999. – 21с. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові / І.Г. Матвіяс – К., 1974. – 180 с. Матузна Н.А. Категоріальний зміст іменника в сучасній англійській мові / Н.А. Матузна // Іноземна філологія. – 1990. – вип. 96. – С. 33-39. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів / В.І. Перебийніс : [навчальний посібник]. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 168с. Рузин І.Г. Возможности и пределы концептуального объяснения языковых фактов / И.Г. Рузин // Вопросы языкознания. – 1996. – №5. – С.39-50. Скребнев Ю.М. Введение в коллоквиалистику / Ю.М. Скребнев. Саратов: Изд-во Саратов.госунив-та, 1985. – 130с. Чернейко Л.О. Научные парадигмы и субологические модели языка и слова / Л.О. Чернейко // Вестник МГУ. – Серия 9. Филология. – 1996. – №3. – С. 123-128. Dewey G.A. Relative Frequency of English Speech Sounds / G.A. Dewey. – Cambridge: Harvard Univ. Press, 1950. – 187p.

УДК 81`42:821.111.02

ШТАЛТОВНА Ю.А.

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ НА ПРОЦЕСИ СЛОВОТВОРЕННЯ У ПОСТМОДЕРНІЙ ПАРАДИГМІ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

У статті розглядається феномен демократизації англійської мови і вплив його процесів на формування нових лексичних одиниць для означення найновіших фактів та процесів сфер буття і сприйняття світу, зокрема виокремлюються характерні його риси та просліджуються паттерни номінацій, що їм притаманні. Проведено кількісно-якісний аналіз складу неологізмів, що з'явилися на означення технологічних новотворів.

Ключові слова: постмодернізм, демократизація мови, новотвори, способи словотворення, постмодерні категорії, технологічний процес

Шталтовная Ю.А. Влияние технологизации на процессы словообразования в постмодерной культуре. В статье рассматривается феномен демократизации английского языка и влияние его процессов на формирование фактов и процессов сфер жизни и восприятие мира, в частности выделяются его характерные черты и прослеживаются паттерны номинаций, которые ему присущи. Проведен количественно-качественный анализ состава неологизмов, появившихся для определения технологических новообразований.

Ключевые слова: постмодернизм, демократизация языка, новообразования, постмодерные категории, технологический процесс.

Shtaltovna Yu.A. Influence of technologies on word-formation processes on postmodern culture. This article examines both phenomenon of language democratization and its processes influencing the life spheres and world perception, particularly its specific characteristics and nominational patterns are distinguished. Quantitative and qualitative analysis is taken over the neologisms appeared to nominate new technological derivations.

Key words: postmodernism, language democratization, word formation processes, postmodern categories, technological process.

Об'єктом нашого дослідження є процеси демократизації сучасної англійської мови. **Предметом** цієї роботи є вивчення процесів словотворення англомовної лінгвокультури, на які вплинули процеси технологізації останніх років. Тож ставимо собі за **мету** розглянути технологізацію як постмодерну парадигму лінгвістичних змін оглянути приклади впливу постмодернізму на демократизацію мови.

Перебуваючи на межі ери комп'ютерних технологій та пост-комп'ютерної ери мобільних знань, людина швидко адаптує своє уявлення про існування світу через доступ до всесвітньої мережі, а також все більше має за необхідність називати процеси, суб'єкти та факти його життя, що були неймовірні або недосяжні дуже малий відтинок часу тому.

Через надзвичайну швидкість процесу технологізації, новотвори з'являються у будь-якій точці планети і враз стають надбанням усієї інтернет-аудиторії *homo imitans* за визначенням Л.Ерреро [Errero 2011, 129]. Так звані *Viral* новини, в подібні відео-роликів, новин, папараці-знімків, мемів та міні-коміксів, реміксів на пісні враз заповнюють собою інфопростір, наче вірус (від *virus-viral*(вірусний) стаючи основною подією інтернет-тижня, або навіть доби. Копіюючи собі на сторінку соціальної мережі, кожен користувач виражає своє ставлення до